

EVALUERING AF PROJEKTET
Livet til Låns

Et eksternt projekt
under Aarhus Kommunes
Kultur- og Sundhedsplan

Kasper Vinther Hansen

Lene Bak

August 2023

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Projektets indhold og rammer.....	5
3. Værdi for borgeren	6
Et forpligtende, alsidigt og trygt fællesskab	6
Udfordringer, mod og selvbillede.....	7
4. Aktører, organisation og samarbejde.....	8
Projektets aktører.....	8
Samarbejdet mellem Eutopia 2017 og Teatret Svalegangen	9
Samarbejdet med Aarhus Kommune	9
5. Evaluering og fremtid	10
6. Metode	10
Litteraturliste	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

1. Indledning

Projektet "Livet til Låns" har modtaget puljemidler fra Aarhus Kommunes Kultur- og Sundhedspulje.

Projektet gennemførtes i perioden fra 02/11/2022 til 01/12/2022.

Kultur- og Sundhedsplanen arbejder med at integrere kunst og kultur i initiativer, der fremmer sundhed og trivsel for borgere i Aarhus Kommune. Aarhus Kommunes hhv. sundhedspolitik og kulturpolitik danner ramme for planen, som forgrener sig på tværs af alle velfærdsområderne¹.

Kultur- og Sundhedsplanen har til formål at skabe trivsel og sundhed gennem kunst og kultur. Derudover er det målet med planen at tappe ind i Aarhuskompasset, hvor der er et fokusskift fra "mindre system til mere menneske".

Planen er operationaliseret i hhv. Puljeprojekter (eksterne parter og projekter kan søge puljemidler) og Signaturprojekter (tre magistrater gennemfører et eller flere projekter i regi af planen). Herudover er der diverse øvrige aktiviteter, som foregår i og uden for systemerne, men som også har fokus på kultur og sundhed.

Puljens formål er at:

- Engagere nogle af de borgere, som har mest behov for et løft af deres sundhed og trivsel.
- Udvikle og afprøve målrettede kultur- og sundhedsinitiativer til borgerne.
- Fremme partnerskaber på tværs af fagligheder og discipliner mellem Kultur & Sundhed.
- Understøtte et grundlag for bæredygtige forretningsmodeller på den varige velfærd².

Denne evaluering har til formål at undersøge, hvorvidt projektet fremmer sundhed og giver værdi for de pågældende borgere og deres omgivelser. Det gør vi ved at undersøge og evaluere, i hvilket omfang projektet:

- Medvirker til at skabe værdi og effekt for de deltagende, deres nære omgivelser og de professionelle omkring dem;

---

¹ Magistraten for Kultur og Borgerservice (MKB) og magistraten for Sundhed og Omsorg (MSO) er overordnet ansvarlige for programmet med MKB som udførende part. De øvrige involverede er, Magistraten for Sociale Forhold og Beskæftigelse (MSB) og Magistraten for Børn og Unge (MBU).

² [Kultur og sundhedspulje Aarhus](#)

- Skaber nye partnerskabs-/samarbejdsmodeller for de involverede professionelle og på tværs af traditionelle skel og sektorer;
- Er med til at afprøve kulturens virke i velfærden.

Vi skal evaluere 10 ud af de cirka 40 puljeprojekter. Disse 10 evalueringer er en del af en større og overordnet evaluering af Kultur- og Sundhedsplanen, som skal kortlægge og danne vidensgrundlag for læring på det tværfaglige område kultur og sundhed. Derudover skal evalueringen synliggøre mulighedsrum og anbefalinger for, hvordan man gennem kulturaktiviteter skaber oplevelser og fællesskaber for mennesker i sårbare livssituationer og de involverede omkring dem.

Dataindsamlingen til denne projektevaluering er baseret på både kvalitative og kvantitative data og indsamles gennem:

- Desk-research
- Den oprindelige projektansøgning
- Projektets selvevaluering³
- Interviews med projektejerne.

Rapporten vil indeholde tre hovedkapitler. I første del belyser vi projektets indhold og rammer (aktivitet, økonomi, organisering mv.). Med det afsæt belyser vi i anden del af evalueringen, hvilken værdi projektet har skabt for de involverede borgere i Aarhus Kommune, og i tredje del ser vi nærmere på organisering, samarbejde og netværk. Dernæst sammenfatter og diskuterer vi projektets resultater og generelle output, samt perspektiver i projektet og anbefalinger til videre aktiviteter.

---

³ Selvevaluering er gennemført af projektejerne på basis af et spørgeskema, udviklet af evaluator. Skemaet omfatter cirka 20 spørgsmål, og besvarelserne indsamles via Surveyxact.

2. Projektets indhold og rammer

Projektet "Livet til Låns" har til formål at styrke ældre borgeres trivsel og sætte fokus på alderdommen ved at tilbyde 22 ældre borgere at deltage i en række teaterworkshops. Disse workshops skal i sidste ende bidrage til udarbejdelsen af et teaterstykke om livet og alderdommen baseret på de ældre borgeres egne livshistorier. Projektet gennemføres i samarbejde af Eutopia og Teatret Svalegangen, FO-Aarhus og Ældresagen Aarhus.

Projektet kan anses som et pilotprojekt, som danner grundlag for en senere mere professionel borgersceneforestilling. Altså har projektet en forberedende og skabende karakter. De ældre borgere skal udvikle deres scenekunsthænder, og teaterstykket skrives på baggrund af workshoppens arbejde med de ældre borgeres livshistorier.

Eutopia er en multietnisk og multikulturel scene med udgangspunkt i Gellerup, Aarhus. Eutopia opstod i 2017 i forbindelse med at Aarhus var europæisk kulturhovedstad. Eutopia arbejder med at eksperimentere med scenekunsten i et multikulturelt perspektiv. Derudover er det centralt for Eutopia at sætte mennesket i centrum. Brigitte Kristensen er kunstnerisk leder for Eutopia og projektejer for Livet til Låns. I projektet deltager derudover fra Eutopia, Nikola Diklic (musikalsk koncept og musik) og Hans Olof Tani (visuelt koncept og scenografi).

Teatret Svalegangen er et samtidsteater, som ønsker at debattere og reflektere samfundet gennem scenekunsten. Teatret har til huse i Rosenkrantzgade 9, Aarhus og er et lille storbyteater. Per Smedegaard er direktør for teatret og giver kunstnerisk sparring i forbindelse med Livet til Låns-projektet. Derudover er Stine Ebbesen fra Teatret Svalegangen produktionsdramaturg på projektet, og Line Linde Münster er assistent.

Projektstøtten fra Kultur- og Sundhedspuljen går til at lave 11 teaterworkshops/øvegange af 4 timers varighed. Her deltager 22 ældre borgere, som instrueres og undervises i skuespil. Øvegangene består af stemmetræning, træning af brug af kroppen, og aktiviteter til at skabe et fællesskab i gruppen. Derudover udvikles de ældres personlige historier med henblik på at lave dem til fortællinger, som kan bruges i den senere forestilling. Øvegangene fandt sted i FO-Aarhus's lokaler, og her deltog Brigitte Kristensen, som primær underviser, samt en dramaturg, en komponist, en lystekniker, og andet personale. Projektet løber fra 01/10/2022 til 02/12/2022. De ældre borgere blev rekrutteret ved et opstartsevent, hvor deltagerne blev udvalgt blandt de fremmødte efter evner og engagement. Der blev annonceret for opstartseventet gennem Ældresagens, FO-Aarhus's og Rethinkers nyhedsbreve, samt pressedækning i Aarhus Onsdag og annoncering i diverse folkehuse og ældreklubber i Aarhus.

Formålet med projektet er at udfordre deltagerne og publikums syn på alderdommen og pensionisttilværelsen. De ældre vil blive skildret som hele levende mennesker i produktionerne, og workshopforløbet forventes at udfordre de ældre på positiv vis. Derved skubbes til narrativet om, at ældre er passive og skrøbelige. Derudover har projektet en ambition om at skabe et stærkt fællesskab for deltagerne. Slutteligt har teaterworkshoppen til formål at styrke de ældre borgeres selvværd ved at give dem nye færdigheder og potentielt et nyt perspektiv på deres alderdom.

Projektet har ansøgt om 50.000 kr. og har modtaget 45.000 kr. fra Kultur- og Sundhedspuljen til projektet. Midlerne er gået til aflønning af en primær underviser, en musisk underviser og en assistent, samt diverse udgifter til rekruttering, lokaleleje og projektledelse.

Projektet er desuden blevet bevilliget 150.000 kr. i yderligere finansiering fra Kultur- og Sundhedspuljen (fase 2) til at videreføre projektet. Det videre projekt ligger dog udenfor denne evaluerings omfang, og vi vil udelukkende beskæftige os med det oprindelige projekt.

3. Værdi for borgeren

Livet til låns har primært et trivselssigte, og overordnet kan vi konkludere, at projektet klart formår at fremme deltageres trivsel. Det gør projektet ved at skabe et inkluderende fællesskab, og derudover oplever deltagerne at skuespilaktiviteterne er udfordrende og givende.

Denne analyse har således ikke fokus på sundhedseffekter, men der bør dog tages højde for at trivsel og sundhed i realiteten ikke kan adskilles fuldt ud. Analysen baserer sig på telefoninterview med projektejerens foretaget d. 27/03/2023, samt en skriftlig selvevaluering og korte videointerviews med enkelte deltagere.

Et forpligtende, alsidigt og trygt fællesskab

Projektejeren oplever ud fra egne observationer og deltagernes tilbagemeldinger, at projektet er lykkedes med at skabe et positivt fællesskab blandt deltagerne. Deltagerne oplever, at gruppen er støttende med en fri og positiv atmosfære, og at der samtidig er plads til følelsestunge emner. Alle de indspark, som deltagerne bidrager med, bliver grebet af projektets professionelle, og det skaber et trygt rum, hvor man tør være sårbar og ærlig.

Projektejeren melder også om netop at have forsøgt at skabe tryghed og samhørighed i deltagergruppen. Et interessant forhold er derudover, at gruppen er af en alsidig sammensætning, hvilket er blevet fremhævet positivt af deltagerne. Der er flere deltagere, som hæfter sig ved, at de nok ikke ville have stiftet bekendtskab med hinanden i andre sammenhænge, og at det har været berigende at mødes på tværs af forskelligheder. Dette har medvirket til at udvide deltagernes horisont og har givet anledning til refleksion. Centralt for community play-tanken er desuden ifølge projektejer, at alle skal løfte i flok og bidrage i

overensstemmelse med deres evner og ressourcer. Deltagerne oplever, at alle har haft en uundværlig betydning for forestillingen og for fællesskabet.

Vi vurderer, at projektet gør det nemmere for de ældre borgere at være socialt aktive, da projektet tilbyder et forpligtende kunstnerisk fællesskab. Projektejeren mener desuden, at mange af deltagerne efter forløbet i højere grad ser værdien i og muligheden for fællesskaber centreret omkring kunst og kultur.

Vi vurderer således, at projektet har formået at bidrage til deltagernes trivsel ved at skabe et stærkt fællesskab og derved facilitere berigende sociale relationer, hvilket også var projektets ambition. Dette forekommer særligt værdifuldt, når man tager deltagergruppen i betragtning. Særligt ældre borgere oplever ifølge ældresagen ensomhed, hvilket både kan have negative konsekvenser for borgernes generelle livskvalitet og ift. specifikke sundhedsproblematikker⁴. Hvorvidt netop disse ældre borgere har haft sådanne problemer, er dog uvist.

Udfordringer, mod og selvbillede

Ifølge projektejer Birgitte Christensen har deltagerne fremhævet, at workshopforløbet har været udfordrende. Deltagerne oplever, at de har skulle overvinde frygten for at optræde på scenen og stå frem med deres livshistorier. Derudover oplever deltagerne, at workshopkene er lange og mentalt krævende, særligt fordi workshoparbejdet har behandlet tunge emner, som døden, sagnet, alderdommen mm.. Deltagerne oplever i høj grad, at disse udfordringer har været givende og har ført til en bevidsthed om og stolthed over deres kompetencer og muligheder til trods for deres alder. Desuden har deltagerne oplevet, at det har været befriende at tale om disse emner med ligesindede, da særligt savnet og alderdommen fylder i mange af de ældres liv.

Projektejeren påpeger, at ældre borgere i samfundet ofte opfattes, som passive og skrøbelige, og set i det lys er det særligt positivt, at deltagerne efter projektet føler sig mere kompetente og virkelystne. Flere af deltagerne har tidligere lavet teater el. lignende, og de påpeger at dette workshopforløb har været meget professionelt, og de kunstneriske standarder og målsætninger har været høje. Deltagerne har oplevet, at de har skulle præstere kunstnerisk, og at de samtidig har kunne få hjælp til at udvikle deres scenekunsthærdigheder. Det har haft den effekt, at deltagerne har følt sig inddragede og vigtige for produktionens succes. En deltager oplever i den forbindelse, at projektet har været en kilde til en stor positiv personlig udvikling, og at vedkommende deltager mere i samfundet og har fået et bedre mentalt helbred efter projektet.

---

⁴ [Kom ud af ensomhed og få hjælp til at finde nye fællesskaber \(aeldresagen.dk\)](https://aeldresagen.dk)

Derudover er en af projektets øvrige målsætninger at hylde alderdommen og se den i et nyt perspektiv, og flere af deltagerne fremhæver netop, at de er blevet mere stolte og taknemmelige for deres liv og deres alderdom. Desuden føler de efter workshopforløbet også en stolthed over deres formåen og evner på trods af deres alder.

Deltagernes tilbagemeldinger peger altså på, at projektet har skabt værdi for deltagerne. Projektet har opfyldt sin egen målsætning om at ændre deltageres selvbillede og syn på alderdommen. Deltagerne oplever at være blevet mere modige og bevidste om egne evner og muligheder.

Overordnet har projektet i vores vurdering bidraget til KoSA-planens målsætning om at fremme borgerens trivsel og livskvalitet. Det ses for det første ved, at deltagerne i projektperioden har nydt godt af fællesskabet blandt deltagerne, og workshopforløbet er en succesoplevelse. Deltagerne har derudover fået et mere positivt syn på sig selv og på alderdommen, hvilket også synes at bidrage til livskvalitet og trivsel. Yderligere vurderer vi, at projektet har bidraget til KoSA-planens målsætning om, at borgere får nemmere ved kontakt med omverdenen, da forløbet har vist deltagerne mulighederne for sociale fællesskaber omkring kunst og kultur.

4. Aktører, organisation og samarbejde

Projektets aktører

- Eutopia 2017, uafhængigt projektteater
  - Brigitte Kristensen, kunstnerisk leder og projektejer
  - Nikola Diklic, musikalsk koncept og musik
  - Hans Olof Tani, visuelt koncept og scenografi
- Teatret Svalegangen
  - Per Smedegaard, teaterdirektør
  - Stine Ebbesen, produktionsdramaturg
  - Line Linde Munster, assistent
- Ældresagen Aarhus
- FO-Aarhus

Projektet er igangsat og gennemført i samarbejde af Eutopia 2017 og Teatret Svalegangen. Det kunstneriske produkt og arbejdet med deltagerne er blevet varetaget af professionelle fra begge teatre, og indsatsen blev ledt af Brigitte Kristensen. Teatret Svalegangen lagde lokale til den endelige fremvisning af

workshoppens arbejde, samt nogle tilhørende øvegange. FO-Aarhus lagde lokaler til de øvrige øvegange. Ældresagen har gennem deres nyhedsbrev gjort opmærksom på projektet.

Samarbejdet mellem Eutopia 2017 og Teatret Svalegangen

Projektets arbejdsfordeling har betydet, at der har været et nært kunstnerisk og organisatorisk samarbejde mellem Eutopia og Svalegangen. Samarbejdet beskrives som gensidigt entusiastisk og præget af respekt for hinandens kompetencer. Derudover er begge parter gået til projektet med et fælles ønske om at udforske projektets sociale og sundhedsmæssige format. Til samarbejdet har Eutopia bidraget med en stor erfaring indenfor borgerinddragende scenekunstprojekter, særligt i forbindelse med Aarhus' værtskab som Europæisk kulturhovedstad i 2017. Specifikt omhandler denne erfaring f.eks. det store relationsarbejde, som ligger forud for at lave et trygt miljø for de deltagende borgere, hvor de kan udvikle sig kunstnerisk. Deltagerne bemærker desuden, at Brigitte aldrig lader nogle af deltagerne "falde igennem", og at det netop giver grobund for kunstnerisk udfoldelse. Både Teatret Svalegangen og Eutopia har desuden erfaring med at skubbe til de kunstneriske rammer i forbindelse med deres forestillinger, hvilket også har været nødvendigt i dette projekt. Svalegangen ser dette projekt, som en naturlig forlængelse af deres andre projekter, og bemærker at alle deres forestillinger i kraft af deres samtidsrelevans kan ses i et socialt og sundheds- og trivselsfremmende perspektiv.

Projektet har ikke opnået en bæredygtig finansieringsmodel, men er blevet bevilliget midler fra KoSA-puljen fase 2 til at fortsætte og videreudvikle projektet. Projektet bemærker da også, at en længere projektperiode ville have givet bedre mulighed for at projektet kunne forankre sig, og for at udbygge borgerinddragelse til også at omfatte backstagearbejde mm. Yderligere mener projektejereren, at kultur- og sundhedsfeltet endnu ikke er udforsket og belyst tilstrækkeligt til at skabe en naturlig efterspørgsel efter kultur- og sundhedsprojekter. Hun mener, at der er behov for en større eksperimenterende indsats til at afdække feltets potentiale og gøre det anerkendt i den bredere befolkning, hvilket kunne føre til en egentlig bæredygtig forankring af borgerinddragende kultur- og sundhedsinitiativer.

Samarbejdet med Aarhus Kommune

Projektejer Brigitte Christensen har haft en positiv oplevelse ift. samarbejde med KoSA-sekretariatet, der beskrives som værende hjælpsomme og involverende. Hun ser et stort potentiale i kultur- og sundhedsfeltet, men hun mener, at de begrænsede midler har været den primære hindring for projektet. Projektet har skabt værdi for Aarhus Kommune i kraft af sin værdiskabelse for de ældre borgere, der deltog i workshoppen.

I forhold til KoSA-planens overordnede målsætninger om at skabe nye netværk og partnerskaber blandt kultur- og sundhedsaktører, så har projektet i nogen grad bidraget til denne målsætning. I projektet mødes parter fra både kulturfeltet (Teatret Svalegangen, Eutopia) og civilsamfundsorganisationer (Ældresagen Aarhus og FO-Aarhus). De primære parter (Teatret Svalegangen, Eutopia) er dog begge primært kulturaktører, og det er kan diskuteres i hvor høj grad, der bygges bro mellem sundhed og kultur. Omvendt taler Eutopias sociale profil og erfaring med borgerinddragelse for, at denne aktør i nogen grad kan ses som "sundhedsaktøren" i dette projekt.

5. Evaluering og fremtid

I dette afsnit vil vi samle op på evalueringen, og afsøge de fremtidige muligheder for samarbejde mellem Aarhus Kommune, KoSA og aktørerne i projektet.

Samlet set vil vi konkludere følgende:

- Projektet har bidraget med værdi for udsatte borgeres trivsel i Aarhus Kommune.
- Projektet har med succes afprøvet brugen af kultur som trivselsfremmende middel.
- Projektet har afprøvet en samarbejdsmodel på tværs af forskellige aarhusianske kulturaktører og civilsamfundsorganisationer.

Det kan for os at se give anledning til, at Aarhus kommune og de øvrige parter udforsker hvilke fremtidige muligheder, der er for at udvide, forbedre og fortsætte samarbejdet.

Vi anbefaler således følgende.

- Vi anbefaler alle parter at fortsætte deres samarbejde, da forholdet fremstår gensidigt værdiskabende.
- Ønsker projektet at synliggøre borgerforestillingens sundhed- og trivselsfremmende potentialer, så anbefaler vi, at en sundhedsaktør inddrages i fremtidige projekter.
- Vi anbefaler Aarhus kommune at fortsætte med at udforske mulighederne for at bruge borgerinddragende scenekunst til trivselsfremme, da dette projekt har skabt trivsel-effekter for de deltagende borgere.

6. Metode

Evalueringen er gennemført over fire faser: desk-research, dataindsamling, analyse og afrapportering.

Først fase er desk-research, hvor vi har indsamlet eksisterende viden om projektets parter for at danne os et billede af deres kompetencer og erfaring, projektets interne rollefordeling og de eksisterende behandlingstilbud på området. I den forbindelse har vi primært gjort brug af følgende.

- Projektansøgning.
- Projekthjemmeside.
- Forskning på området.

Derefter har vi indsamlet data fra projektets primære parter gennem interviews, selvevaluering, og projektpuljeansøgning. Interviewet er sket efter standardiseret interviewguide, som vil blive brugt i alle puljeprojektevalueringerne. I interviewet spørger vi ind til projektets indhold og rammer, effekter og organisering, men vi efterlader rum til at interviewet kan bevæge sig i uforudsete retninger. Indsamlingen munder primært ud i kvalitative data fra selvevalueringer og interviews med de enkelte puljeprojekter. Der indsamles derudover også kvantitative data ifm. selvevalueringen og projektansøgningen.

Slutteligt har vi gennemført analysen og afrapporteret vores fund. Analysen opdeles efter projektets indhold og rammer, værdiskabelsen for borgerne og samarbejder i forbindelse med projektet. Analysens primære mål er at tydeliggøre, hvorvidt projektet har bidraget til KoSA-planen og Aarhus Kommunes målsætninger. Derudover vurderer vi, om projektet har opfyldt sine egne målsætninger, og hvilke relevante utilsigtede effekter, som projektet har medført.